

Razvoj knjižničarstva na Slovenskem 1900-1961

dr. Eva Kodrič-Dačić

Po 1900

- Društvene knjižnice,
- Študijska knjižnica v Mariboru
  - Zgodovinsko in muzejsko društvo,

Med obema vojnama

šolske knjižnice,

centralni katalogi,

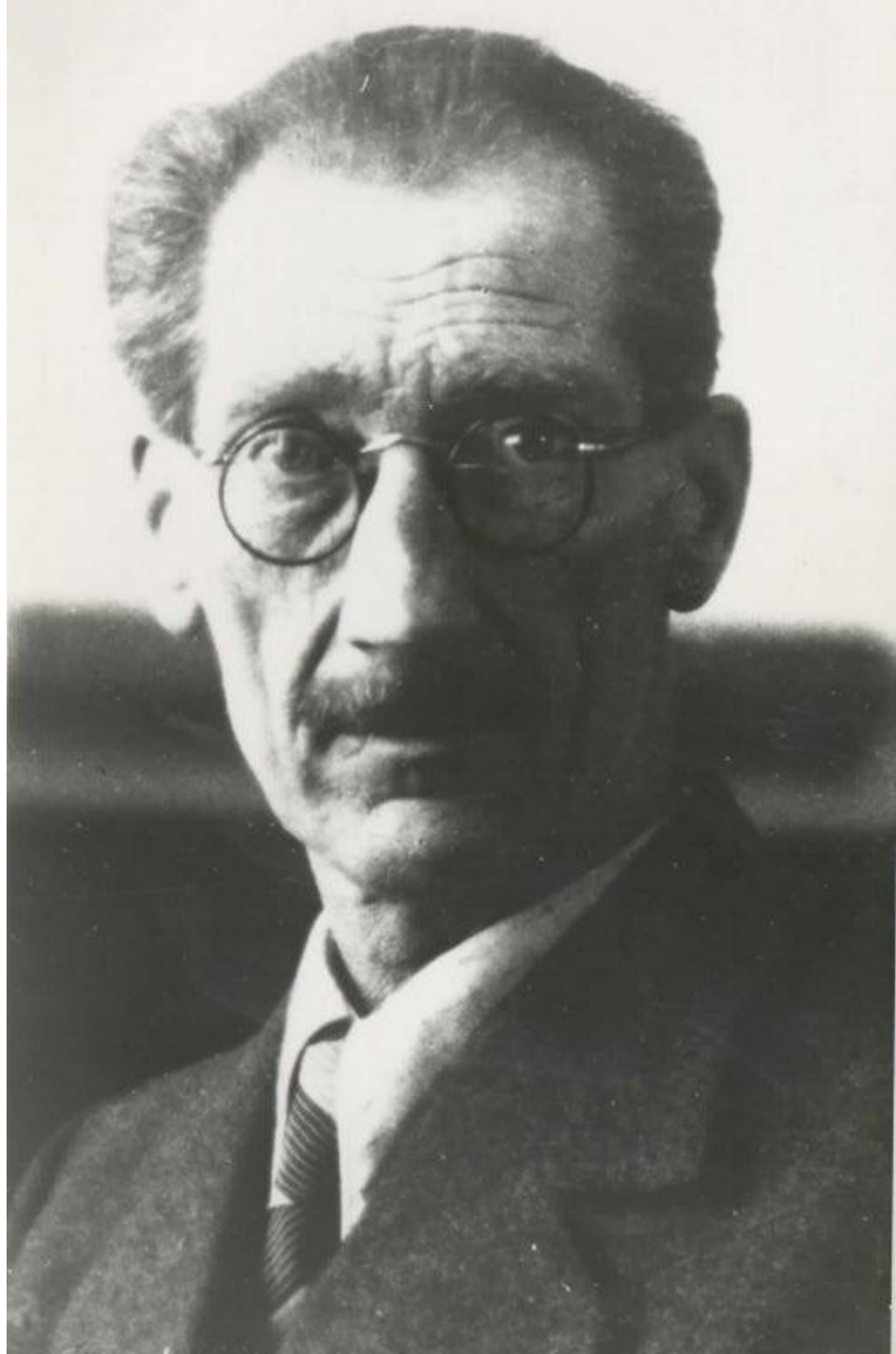
medknjižnična izposoja,

koordinirana izdelava letne bibliografija,

koordinirana nabava gradiva (Ivan
Žibert, 1925),

Med obema vojnama

- ustanovitev Društva bibliotekarjev Jugoslavije 1931,
- predpisi, ki so urejali delo knjižnic,
- predlogi zakona o knjižnicah med obema vojnama,
- Pirjevec, Avgust. Knjižnice in knjižničarsko delo. Celje, 1939

1932

- 1.907 šolskih knjižnic (698 mladinskih, 540 knjižnic učbenikov za revne učence, 641 učiteljskih strokovnih knjižnic, 28 učiteljskih srezkih knjižnic),
- 432 društvenih knjižnic,
- 269 javnih knjižnic za odrasle (130 v okviru šol, 139 zunaj šol),
- Novo mesto 151, Šmarje 127

1932

Pivec-Stele, Melita, 1932:

- 76 znanstvenih in strokovnih knjižnic,
- 52 šolskih,
- 398 ljudskih oziroma društvenih,

Med obema vojnama

- Prosveta, Učiteljski tovariš,
- Češki zakon o javnih občinskih, ljudskih knjižnicah, 1932

1938

- 2.642 knjižnic,
- 1.589.878 knjig,
- 1.403.278 izposoj,

Zakoni, ki urejajo delovanje knjižnic

- 1920: predpisi o narodnih knjižnicah in čitalnicah,
- 1929-1931: predpisi o srednjih in osnovnih šolah (knjižnica za učitelje, učence, knjižnica dijaških šolskih knjig),
- 1930 – 1931: Zakon o univerzah, Obča univerzitetna odredba (univerzitetne, seminarske, zavodske knj.),
- 1925: Zakon o tisku,
- 1931: Strokovni izpit za knjižničarje,

Obča univerzitetna odredba

- “Njena glavna naloga je, da kot samostojna univerzitetna naprava pospešuje gojenje znanosti v vseh njenih granah in smereh, kot narodna (nacionalna) knjižnica pa olajšuje širjenje višje narodne izobrazbe in zbira vse knjige o narodu v državi.”

Predlog zakona o knjižnicah

- Avgust Pirjevec,
- Zakon o bibliotekama
  - Državne javne knjižnice,
  - Poseben oddelek na Ministrstvu za prosveto,
  - Narodne, visokošolske, šolske, specialne,
  - I-III razred
  - Narodna biblioteka v Beogradu, Univerzitetna biblioteka v Beogradu, Sveučilišna knjižnica v Zagrebu, Državna biblioteka v Ljubljani,

Predlog zakona o knjižnicah

- Knj. I.reda:
  - obvezni izvod iz vse Jugoslavije,
  - glavna državna knjižnica,
  - Izdelava bibliografije,
  - Tiskani katalog periodičnih publikacij knjižnic I. in II. Reda,
  - Prepovedane publikacije,

Predlog zakona o knjižnicah

- Knj. II. reda: Gradska biblioteka v Splitu...
- Knj.III reda: javne čitalnice,
- Financiranje: država I.-II. red, lokalna skupnost III. red,
- Obvezni izvod tiska,

Knjižničarji smo inženirji
človeških duš

1945-1961

1945-1961

- 1945:
  - uredba o ustanovitvi Narodne in univerzitetne knjižnice,
  - uredba o ustanovitvi okrožnih študijskih knjižnic,
  - uredba o ustanovitvi ljudskih knjižnic,

Uredba ministrstva za prosveto o ljudskih knjižnicah

- Krajevni NOO,
- Financiranje iz proračuna krajev,
- Knjižnica se imenuje po kraju,
- Zveza ljudskih knjižnic Slovenije – matične funkcije,
- Zasebne javne knjižnice niso dovoljene,
- Obvezen mladinski oddelek,

1945-1961

- 1946
  - odredba o ustanovitvi okrožnih študijskih knjižnic za celjsko, mariborsko in novomeško okrožje,

Študijske knjižnice

- Ime: Študijska knjižnica v ...,
- Namen:
  - nuditi oblastvom in ustanovam okrožja priročno strokovno knjižnico, društvom pa pripomočke za kulturno delo,
  - znanja željnim nuditi sredstva za izobraževanje,
  - zbirati slovstveno, zgodovinsko in narodopisno gradivo,

Študijske knjižnice

- Obvezni izvod,
- Začasno prevzemajo arhivsko gradivo,
- Financer: Ministrstvo za prosveto, okrožja
- Ministrstvo za prosveto:
  - ustanovi in upravlja,
  - predpiše način poslovanja,
  - nastavlja delavce,

Razvoj javnih knjižnic na Slovenskem – 20. stoletje

- ljudske knjižnice (1948 : 1.164 javnih ljudskih knjižnic)
- vloga bibliotekarskih društev (1947, 1949, 1957),
- 1957: 759 ljudskih knjižnic, 2 bibliotekarja,

Začetki matične dejavnosti po 1945

- Uredba Narodne vlade Slovenije o Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani (UL SNOS in NVS, 1945, št.46)
- 2.člen:
  - NUK pomaga knjižnicam v Sloveniji z navodili o poslovanju in skrbi za strokovno izobrazbo njihovih nameščencev

Matične knjižnice

- jugoslovanski vzori,
  - bibliotečni centri,

Vprašanja

- Slovenske knjižnice od leta 1900 do sprejema prvega zakona o knjižnicah leta 1961,

Literatura

- Berčič, Branko. Bibliotekarska stroka in njeno uveljavljanje pri Slovencih. V : Berčič, Branko. O knjigah in knjižničarstvu. Ljubljana, 2000, str. 190-238.
- Kodrič-Dačić, Eva. Neuspešni poskusi za sprejem zakona o javnih knjižnicah v Kraljevini Jugoslaviji v letih 1920-1935. Knjižnica, 44(2000)3, 7-29.
- Kodrič-Dačić, Eva. Hommage matični knjižnici. Knjižnica, 47 (2003) 3, str. 7-33.
- Kodrič-Dačić, Eva. Študijska knjižnica: skrite korenine osrednjih območnih knjižnic. V: Sto let razvoja Knjižnice Otona Župančiča. Ljubljana, 2011, str. 17-28.